

In view of the orientation of the oxytalan fibers within the periodontal ligament and the suture, as well as the limited volume they occupy, a mechanical function is considered improbable.

Literatuur:

1. Carmichael, G. G. (1968): Observations with the light microscope on the distribution and connections of the oxytalan fibre of the lower jaw of the mouse. Arch Oral Biol 13:765.
2. Carmichael, G. G., H. M. Fullmer (1966): The fine structure of the oxytalan fiber. J Cell Biol 28:33.
3. Fullmer, H. M. (1958): Differential staining of connective tissue fibers in areas of stress. Science 127:1240.
4. Fullmer, H. M., R. D. Lillie (1958): The oxytalan fiber: A previously undescribed connective tissue fiber. J Histochem Cytochem 6:425.
5. Fullmer, H. M. (1959): Observations on the development of oxytalan fibers in the periodontium of man. J Dent Res 38:510.
6. Fullmer, H. M. (1960): Observations on the development of oxytalan fibers in dental granulomas and radicular cysts. Arch Path 70:59.
7. Fullmer, H.M. (1961): A histochemical study of periodontal disease in the maxillary alveolar process of 135 autopsies. J Periodontol 32:206.
8. Fullmer, H. M., A. K. Fisher (1962): Oxytalan fibres in ameloblastomas. Oral Surg 15:246.
9. Fullmer, H. M., W. E. Witte (1962): Periodontal membrane

affected by scleroderma. Arch Path 73:184.

10. Fullmer, H. M. (1966): Histochemical studies of the periodontium. J Dent Res 3:469.
11. Goggins, J. F. (1966): The distribution of oxytalan connective tissue fibres in periodontal ligaments of deciduous teeth. Periodontics 4:182.
12. Hasegawa, J. (1960): 'Oxytalan' fibers of the dermal-epidermal junction, Arch Dermat 82:250.
13. Loë, H., K. Nuki (1964): Observations on the peracetic acid-aldehyde fuchsin (oxytalan) positive tissue elements of the periodontium. Acta Odontol Scand 22:579.
14. Markens, I. S. (1974): The embryonic development of the coronal suture in man and rat and some of its structural properties. Academic Thesis, Utrecht.
15. Moss, M. L. (1957): Experimental alteration of sutural area morphology. Anat Rec 127:569.
16. Rannie, I. (1963): Observations on the oxytalan fibre of the periodontal membrane. Trans Eur Orthod Soc 39:127.
17. Tedeschi, L. G., Sommers S. C. (1961): Oxytalan fibres in sclerosing hemangiomas. Arch Dermat 84:128.
18. Tedeschi, L. G., Sommers, S. C. (1962): Oxytalan fibres - Dermal fibromas and giant cell tendon sheath tumors. Arch Dermat 85:527.

Juni 1975.

Adres: Dr. I. S. Markens,
Sorbonnelaan 16,
Utrecht.

DE UITOEFENING DER SOSIODONTIE

J. G. DE BOER †

De Redactie kan, bij het herlezen van onderstaand artikel na het overlijden van de auteur, een zeker gevoel van reverentie niet van zich afzetten. Hier te spreken van een 'tandheelkundig testament' zou echter wat pretentius kunnen lijken, toch tonen de typerende uitspraken van De Boer hem als een oprechte en non-conformistische denker, een karaktervol en gedreven docent en als een clinicus met een grote liefde voor de tandheelkunde en haar gewetensvolle beoefenaren.

Redactie

De naam 'sosiodontie' heb ik indertijd ingevoerd ter vervanging van de benaming 'conserverende tandheelkunde'. Dit geschiedde om verschillende redenen. Conserverende tandheelkunde geeft aanleiding tot het gebruik van linguïstisch onjuiste afleidingen. Men

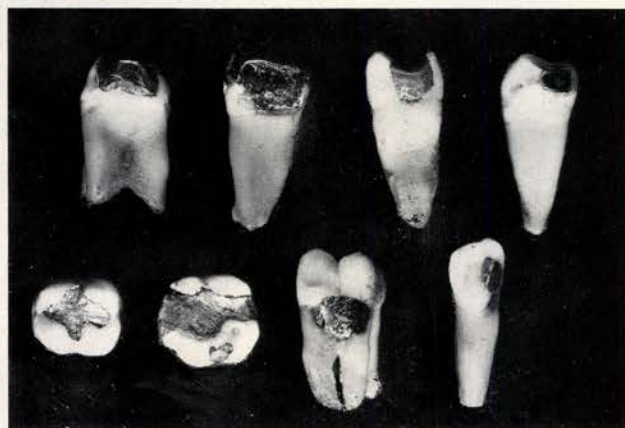
spreekt van 'conserverend onderwijs', van het 'conserverend instrumentarium' dat vermeld staat op de 'conserverende instrumentenlijst' enz. 'Conservisten' zijn niet consequent. Zij zouden niet alleen van 'conserverende tandheelkunde', maar ook van 'vervangende tandheelkunde' en 'rechtzettende tandheelkunde' moeten spreken. Het is duidelijk dat prothetodontie, orthodontie en sosiodontie de voorkeur verdienen. Het woord sosiodontie is afgeleid van de Griekse woorden sozo=behouden, bewaren, redden en odous= tand. Het werd samengesteld door Dr. P. J. Enk, toenmaals hoogleraar in de Latijnse taal en letterkunde aan de rijksuniversiteit te Groningen. Sosiodontie en conserverende tandheelkunde zijn synoniem. De hieronder volgende opmerkingen zijn gericht tot alle Nederlandse tandartsen, ongeacht of

zij onderwijs genoten aan een afdeling sosiodontie of aan een afdeling conserverende tandheelkunde. Tandheelkunde op hoog niveau kan slechts door een gering aantal tandartsen worden uitgeoefend. Als veruit de belangrijkste oorzaak daarvan wordt veelal genoemd het onrustbarende tekort aan tandartsen. Deze uitspraak houdt natuurlijk een onjuiste en misleidende voorstelling van zaken in; de werkelijke oorzaak wordt gevormd door de overstelpende veelheid cariës die het 'volksgebit' kenmerkt en veel goedwillende tandartsen voor grote problemen stelt en veel zorgen baart. Een andere oorzaak is, dat vele tandartsen zelfs geen redelijke tand-heel-kunde (sosiodontie) kunnen uitoefenen doordat zij tekort schieten in kennis en kunde. Vooral endodontie vormt voor velen een terra incognita. Maar al te vaak ook ontbreken de nodige belangstelling en verantwoordelijkheid.

Als vader van de moderne tandheelkunde worden Fauchard en ook Black genoemd. De moderne tandheelkunde is echter in de laatste halve eeuw zó uitgebreid geworden, dat in de toekomst niet meer van één vader zal kunnen worden gesproken. Thans getuigen nog vele klinkende namen van het vakmanschap van op hun terrein prominente collega's. De toekomst zou echter wat somberder kunnen zijn. Hoe waardevol en onmisbaar de preventie ook is, steeds meer wordt zij, grotendeels uitgeoefend door hulpkrachten, vereenzelvd met tandheelkunde. Is tand-heel-kunde gedoemd te verdwijnen en zullen de toekomstige vaders der tandheelkunde voortkomen uit de groep der thans zo invloedrijke studenten, die alleen preventie willen bedrijven, ten dele ongetwijfeld omdat dit het minst moeilijke onderdeel van de praktische tandheelkunde is? De goeden hoort men niet; zij protesteren niet omdat zij beseffen niet tot oordelen bevoegd te zijn. Bovendien hebben zij daarvoor geen tijd: zij werken. Black's 'extension for prevention' is niet meer uit de tandheelkunde weg te denken. Kells propageerde 'no cavity is too small to fill'. Zal in de toekomst de leuze gelden: carious teeth represent failures of prevention; they must be extracted'?

Reeds vele tientallen jaren lang omschrijven Amerikaanse tandartsen hun 'dentistry' als 'a science, an art and a business'. De tandheelkundige wetenschap staat tegenwoordig in Nederland op een hoog peil, zij het ook dat, zoals overall, slechts een betrekkelijk gering aantal mensen haar beoefenen. Over het 'business'-aspect hebben we, meen ik, ook geen klagen. De

levensstandaard van vele, vaak nog jonge tandartsen spreekt boekdelen. Er is niet veel verbeeldingskracht nodig om te begrijpen hoe zij hun inkomen 'verdienen'. De luxe die zij etaleren is een blamage voor hen zelf en voor ons beroep. Tenslotte is daar nog 'the art of dentistry'. Gelukkig zijn er nog veel (ofschoon procentueel niet zo héél veel) tandartsen, die goede tandheelkunde uitoefenen. Dit wil niet zeggen dat zij allen tandheelkunde op hoog niveau bedrijven. Onder de huidige omstandigheden is dat voor zeer velen niet mogelijk; dit voorrecht is slechts voor een kleine minderheid weggelegd. Maar als een tandarts wel overwogen en – doordacht concessies doet, kan dit resulteren in een vorm van tandheelkunde die, in de omstandigheden waaronder hij zijn werk moet doen, alleszins aanvaardbaar is. Kort geleden ontving ik van niet-tandheelkundige zijde een kleine hoeveelheid geëxtraheerde elementen, afkomstig uit een ziekenfondscentrum. Een aantal daarvan (zie de afbeelding) is voorzien van amalgaamrestauraties die zóveel

Approximaal, oclusaal, buccaal en linguaal aspect van amalgaamrestauraties.

overeenkomst in 'habitus' vertonen, in randaansluiting en in het aspect van hun oppervlakken, dat onvermijdelijk moest worden geconcludeerd, dat zij door één en dezelfde tandarts werden vervaardigd. Geen der elementen vertoont verkleurd glazuur rondom de restauratie, ten teken dat de periferie van de caviteiten grondig werd gereinigd voordat het amalgaam werd ingebracht. Zij hebben alle een goede randaansluiting; secundaire cariës komt vrijwel niet voor. Anderzijds is geen enkele poging gedaan om de anatomische vorm te herstellen, terwijl de oppervlakken, voor zover niet door een matrixband gevormd, niet gepolijst doch slechts min of meer gladgestreken

zijn. Preventieve uitbreiding werd niet altijd doorgevoerd.

Het is duidelijk dat hier weloverwogen slechts de meest essentiële eisen, die aan een amalgaamrestauratie moeten worden gesteld, zijn gehandhaafd. Restauraties van deze kwaliteit kom ik gelukkig vaker tegen onder de mij toegezonden geëxtraheerde elementen. De collega's die onder de ongunstige Nederlandse omstandigheden deze vorm van tand-heel-kunde uitoefenenen betuig ik gaarne mijn waardering. Maar er zijn veel tandartsen voor wie het onmogelijk is sosiodontie van deze kwaliteit stelselmatig door te voeren. Zij moeten meer concessies doen, maar ook deze dienen weloverwogen te worden gekozen. Laten zij daarbij bedenken, dat zij niet het slachtoffer behoeven te zijn van een publiek dat zijn eigen aandeel in de cariëspreventie niet opbrengt. Vullingen kunnen volgens een uitgebreide reeks worden gerangschikt van zeer goed tot zeer slecht. De grenzen zijn moeilijk te trekken, maar komen we in de lage regionen, dan zal bij grotere caviteiten in veel gevallen een goede extractie de voorkeur verdienen boven een slechte vulling. Probeer niet, tegen alle sosiodontische beginselen in, de 'conservist' uit te hangen. Beter snoeien dan knoeien.

STOLWIJK KIESKEURIG KEURT KIEZEN

T. RONNER*)

T.J. POT**)

Tandheelkundige Gezondheidsvoorlichting en -Opvoeding

Er zijn in Nederland diverse tandheelkundige gezondheidsvoorlichtings- en opvoedingsprojecten geïnitieerd met het oogmerk de Nederlander bewust te maken van zijn houding ten opzichte van zijn gebit.

Via allerlei activiteiten probeert men te bewerkstelli-

Reeds de verlichte despoot Frederik de Grote verkondigde dat in zijn land 'jeder nach seiner Fassung' gelukkig kon worden. Nu, 200 jaar later, geldt dit meer dan ooit tevoren als we tenminste nog weten wat geluk inhoudt. Voor vele tandartsen betekent het beroep niet veel meer dan een bron van inkomsten; hun belangstellingen liggen, ten koste van hun praktijk, buiten de tandheelkunde en zij kunnen, met hun instelling, daaraan veel plezier beleven. Zij kennen echter geen beroepseer en zij missen de intense voldoening waarmee een toegewijd vakman wordt beloond.

De foto voor de afbeelding werd gemaakt door de heer J. L. M. van de Kamp, fotograaf bij de afdeling Tandheelkunde van de Katholieke Universiteit te Nijmegen.

Summary:

Title: The practice of conservative dentistry.

A few advises are given to dentists who, under the unfavorable conditions of a too busy practice, try to realize the best possible dentistry. Different levels of conservative dentistry are discussed.

Juli 1975.

gen, dat hij zich in dat opzicht positiever gaat opstellen en gedragen.

Hoewel de filosofie achter deze projecten in grote trekken gelijk is, bestaan er in de uitvoering wel verschillen. Aanleiding tot deze verslaggeving is het project in Stolwijk, dat zich vooral van de meeste andere onderscheidt door de schaal waarop het plaatsvindt. Er is in dit geval sprake van een kleine besloten gemeenschap waarin de activiteiten zich afspelen.

De toekomst zal uitwijzen of deze benadering meer of minder effect zal sorteren dan projecten op grotere schaal.

*) Consulente G.V.O. Stichting Interkruis Zuid-Holland.

**) Hoofd Werkgroep Tand- en Mondziekten van de Gezondheidsorganisatie T.N.O.